

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Asevelvollisuuslakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että lakiin sisällytetään aseetonta palvelusta koskevat säännökset sekä säännökset asevelvollisrekisteristä. Lisäksi lakiin sisällytetään viittaus pohjoismaiseen asevelvollisuuden ja kansalaisuuden välistä suhdetta koskevaan sopimukseen, ja ratkaisuvaltaa varusmiespalveluksesta vapauttamista koskevista asioista siirretään puolustusministeriöltä pääesikunnalle. Laissa esiintyvä nimike toimiupseeri muute-

taan opistoupseeriksi, minkä lisäksi ehdotetaan tarkistusta säännökseen, joka koskee arestiajan lukemista palvelusajaksi. Eräitä maistraateille kuuluvia valituskirjelmien vastaanottamiseen liittyviä tehtäviä ehdotetaan siirrettäviksi poliisilaitoksille.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin erikseen annettavassa esityksessä ehdotettava siviilipalveluslaki eli vuoden 1992 alusta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Opistoupseerit

Vuoden 1989 alusta toimiupseerikoulutus uudistettiin, ja samassa yhteydessä toimiupseerin virkatutkinto muutettiin keskiasteen koulutusuudistuksen mukaiseksi opistoupseerin virkatutkinnoksi. Ensimmäiset opistoupseeritutkinnot on suoritettu kesäkuussa 1991. Koska toimiupseerin virkanimikkeet on puolustusvoimien eräiden virkojen lakkauttamisesta ja perustamisesta sekä eräiden virkojen nimien muuttamisesta annetulla asetuksella (910/91) muutettu kesäkuussa 1991 opistoupseerin virkanimikkeeksi, ehdotetaan nimike toimiupseeri muutettavaksi opistoupseeriksi asevelvollisuuslain 6 §:n 2 momentissa, joka koskee reserviin kuulumista, sekä lain 7 §:n 1 momentissa, joka koskee reserviin kuuluvien asevelvollisten kutsusta kertausharjoituksiin. Koska reserviin toimiupseerina jo siirrettyjen ja vielä siirtyvien nimike ei muutu, ehdotetaan lakiin otettavaksi

voimaantulosäännös, jonka mukaan se mitä laissa on säädetty opistoupseerista, koskee myös toimiupseeria.

1.2. Asevelvollisrekisteri ja tietosuojat

Asevelvollisuuslain 25 §:n mukaan väestöre- kisteri- ja muiden viranomaisien tulee antaa sotilasviranomaisille kutsuntaluetteloiden laatimista varten tarpeelliset tiedot sen mukaan kuin siitä asetuksella säädetään. Asevelvollisuuslain soveltamisesta annetun asetuksen 13 §:ssä luetellaan ne tiedot, jotka väestöre- kisterikeskuksen on annettava sotilasviranomaisil- le. Asetuksen 14 §:ssä on säännös vankilan johtajan ja virallisen syyttäjän tiedonantovel- vollisuudesta. Asetuksen 25 §:n mukaan poliisi- piiriin päällikkö tai hänen määräämänsä sekä tarpeelliseksi katsottava määrä muita poliisi- miehiä on velvollinen olemaan saapuvilla kut- suntatilaisuudessa valvomassa järjestystä ja an- tamassa tarvittavia tietoja.

Poliisin sotilasviranomaisille luovuttamiin

tietoihin sisältyy myös yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain (83/51) mukaan salassa pidettäviä tietoja. Tietosuojavaltuutetun toimisto on kiinnittänyt huomiota siihen, että vaikka edellä mainitut säännökset oikeuttaisivatkin myös salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen, säännöksistä ei henkilörekisterilaissa (471/87) edellytetyllä tavalla riittävän hyvin selviä, mitä tietoja voidaan luovuttaa sekä mitä menettelytapoja niitä luovutettaessa on noudatettava. Tämän vuoksi asevelvollisuuslakiin ehdotetaan säännöksiä asevelvollisrekisteristä, minkä lisäksi laissa ehdotetaan säädettäväksi entistä tarkemmin niistä perusteista, joilla sotilasviranomaisilla on oikeus saada poliisi- ja muilta viranomaisilta asevelvollisten palveluksen ja valvonnan järjestämisessä tarvittavia tietoja.

1.3. Aseeton palvelus

Aseetonta palvelusta koskevat säännökset sisältyvät aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annettuun lakiin (132/69). Lakia on väliaikaisesti muutettu vuonna 1985 annetulla lailla (647/85), joka on voimassa vuoden 1991 loppuun. Siviilipalveluksen järjestämistä koskevat asiat ovat kuuluneet työministeriölle säädösvalmistelua lukuun ottamatta. Valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta annetulla lailla (995/90), joka on tullut voimaan 1 päivänä joulukuuta 1990, on myös siviilipalvelusta koskevien säännösten valmistelu siirretty puolustusministeriöltä työministeriölle, jossa on valmisteltu ehdotus erilliseksi vain siviilipalvelusta koskevaksi siviilipalveluslaiksi. Aseetonta palvelusta koskeva säädösvalmistelu kuuluu sen sijaan edelleen puolustusministeriölle. Aseetonta palvelusta koskevat säännökset, jotka nyt ovat samassa laissa siviilipalvelusta koskevien säännösten kanssa, ehdotetaan sisällytettäväksi asevelvollisuuslakiin omaksi luvukseen. Kyseessä on lakitekninen muutos, jossa aseetonta palvelusta koskevien säännösten sisältö pysyy pääosin muuttumattomana. Samassa yhteydessä muutettaisiin viittauksia erityislakeihin sisältävää asevelvollisuuslain 34 §:n säännöstä niin, ettei pykälä enää koskisi aseetonta palvelusta. Samalla pykälästä poistettaisiin viittaus vakinaisesta palveluksesta kieltäytyneisiin asevelvollisiin, koska eräiden vakinaisesta palveluksesta kieltäytyvien

asevelvollisten rankaisemisesta annettu laki (23/72) on tarkoitus kumota siviilipalveluslailla.

1.4. Muutoksenhaku

Säännöstä, joka koskee muutoksen hakemista sotilaspiiriin esikunnan ja kutsuntalautakunnan toimenpiteeseen, ehdotetaan muutettavaksi niin, että valituskirjelmän voisi jättää maistraatin sijasta poliisilaitokselle. Muutostarve aiheutuu siitä, että maistraatit on tarkoitus lakkauttaa vireillä olevan alioikeusuudistuksen yhteydessä.

1.5. Arestirangaistuksesta aiheutuva ylipalvelus

Asevelvolliselle määrätyn arestin täytäntöönpanosta seuraa voimassa olevien säännösten mukaan ylipalvelusta, jos arestivuorokausien määrä ennen laskelmallista kotiuttamispäivää ylittää viisitoista. Tällöin kotiuttaminen siirtyy yhtä monella päivällä kuin mies on yhteensä suorittanut arestia. Kotiuttamispäivän lykkäytymisuhalla on huomattava ennaltaestävä vaikutus. Sitä on kuitenkin pidetty kohtuuttoman ankarana, minkä vuoksi asevelvollisuuslain 44 §:n 1 momentin 2 kohdan säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ylipalvelusta aiheutuisi vain niistä arestipäivistä, jotka ylittävät yhteensä kymmenen vuorokautta.

1.6. Kaksoiskansalaiset

Suomi on 19 päivänä kesäkuuta 1968 tehdyllä pöytäkirjalla liittynyt Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken 3 päivänä maaliskuuta 1956 tehtyyn sopimukseen asevelvollisuuden ja kansalaisuuden välisestä suhteesta Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa (SopS 44/68).

Pöytäkirja on saatettu voimaan vuonna 1968 annetulla asetuksella (481/68). Lainmuutoksen yhteydessä ehdotetaan selvyuden vuoksi myös asevelvollisuuslain 45 §:ään, jossa on säännöksiä kaksoiskansalaisten asevelvollisuudesta, liittäväksi viittaus sanottuun pohjoismaiseen sopimukseen.

Sopimuksen 2 artiklan mukaan henkilön, joka on useamman kuin yhden sopimusvaltion kansalainen, katsotaan sopimusta sovellettaes-

sa olevan vain sen sopimusvaltion kansalainen, jossa hänen vakinainen asuinpaikkansa on tai, jollei hänellä ole vakinaista asuinpaikkaa sellaisessa valtiossa, jossa hänellä viimeksi oli vakinainen asuinpaikka.

Mikäli oleskelu sopimusvaltiossa on kestänyt kahta vuotta kauemmin ja asianomainen jatkuvasti oleskelee tässä valtiossa, on sanottu valtio 2 artiklan mukaan kaikissa suhteissa oikeutettu pitämään häntä tässä valtiossa vakinaisesti asuvana.

Pohjoismaalaisten kaksoiskansalaisten määrä on lisääntynyt 1980-luvulla, jolloin sekä Suomen että Ruotsin kansalaisuuslakien siirtymäsäännösten mukaan kansalaisuuden on äidin kansalaisuuden perusteella voinut saada ilmoituksesta menettämättä aiempaa kansalaisuuttaan. Näin myös kutsuntaikäisten Suomen kansalaisten joukossa on melko usein sellaisia muissa pohjoismaissa asuvia, joilla on myös jonkun toisen pohjoismaan kansalaisuus.

Päällekkäisten kutsuntatoimenpiteiden välttämiseksi asevelvollisuuslain 23 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan Suomen kansalainen, johon sovelletaan pohjoismaista sopimusta asevelvollisuuden ja kansalaisuuden välisestä suhteesta, ei ole kutsunnainen Suomessa sinä aikana, jona hänen sopimuksen mukaan katsotaan olevan muun sopimusvaltion kansalainen.

Koska Suomen väestökirjaviranomaisilla ei aina ole tietoa asianomaisen henkilön kaksoiskansalaisuudesta, edellyttää sopimuksen soveltaminen muista pohjoismaista saatavien tietojen ohella sitä, että myös asianomainen itse toimittaa kutsuntaviranomaisille kansalaisuuttaan koskevia selvityksiä.

Asevelvollisuuslain 45 §:n 3 momentin mukaan pääesikunta voi, siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään, osaksi tai kokonaan vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana Suomen kansalaiseksi otetun ulkomaan kansalaisen, joka on siinä maassa kokonaan tai osittain suorittanut asevelvollisen rauhan aikaisen palvelusvelvollisuuden. Asevelvollisuuslain soveltamisesta annetun asetuksen 114 §:n mukaan vapauttaminen edellyttää vähintään kuuden kuukauden mittaista palvelusta.

Asevelvollisuuslain 45 §:n 3 momentin mukaan puolustusministeriö voi erityisestä syystä hakemuksesta vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana Suomen kansalaisen, jolla on myös toisen valtion kansalaisuus ja jonka varsinainen asunto ja koti ei ole Suomessa.

Asevelvollisuuslain soveltamisesta annetun asetuksen 114 §:n mukaan vapauttaminen edellyttää, että asianomainen todistettavasti osoittaa, että hänen tosiasialliset perhe- ja muut henkilökohtaiset siteensä ovat muualla kuin Suomessa.

Valtuutus määrätä vapauttamisesta tarkemmin asetuksella sisältyy lain 45 §:n 3 momentin ensimmäiseen virkkeeseen. Jotta valtuutus antaa asetuksella tarkempia määräyksiä voitaisiin kirjoittaa täsmällisempään muotoon, se ehdotetaan otettavaksi 45 §:ään uudeksi 5 momentiksi.

Pyrkimyksenä on ollut, että ministeriössä ei käsitellä yksittäisiä henkilöitä koskevia rutiiniasioita. Tämän vuoksi ehdotetaan, että lain 45 §:n 3 momentissa tarkoitettut kaksoiskansalaisten asevelvollisuutta koskevat asiat siirretäisiin puolustusministeriöltä pääesikunnalle, joka jo käsittelee muut lainkohdan tarkoittamat asiat.

Koska lainkohta ei ole sisältänyt säännöksiä muutoksenhausta, on muutoksenhakuoikeus ollut jossain määrin tulkinnanvarainen. Tämän vuoksi pykälään ehdotetaan sisällytettäväksi säännös, jonka mukaan pääesikunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla. Valitusviranomaisena olisi kutsunta-asiaain keskuslautakunta, joka asevelvollisuuslain 37 §:n mukaan käsittelee asevelvollisuutta koskevat valitusasiat. Keskuslautakunnan päätös olisi lopullinen. Valituksen suhteen noudatettaisiin soveltuvien osin, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty. Pääesikunnan päätökseen liitettävä valitusosasto sisältäisi tarkemmat ohjeet valituksen tekemisestä.

2. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu puolustusministeriössä virkatyönä. Asiaan liittyviä aloitteita ovat tehneet ulkoasiainministeriö pohjoismaalaisten kaksoiskansalaisten asevelvollisuudesta ja tietosuojavaltuutetun toimisto viranomaisien puolustusvoimille luovuttamien tietojen osalta.

Esitysehdotuksesta on pyydetty lausunto ulkoasiainministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työministeriöltä, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Kansaneläkelaitokselta ja Suomen Varusmiesliitto r.y:ltä. Lisäksi esitysehdotus on ollut käsiteltävänä kunnallistalouden ja -hallinnon neuvotte-

lukunnan järjestelyasiakirjajaoston kokouksessa. Lausuntomenettelyn jälkeen ehdotusta on tarkistettu ja eräiltä osin täydennetty ilman että uudesta ehdotuksesta olisi pyydetty lausuntoja.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia eikä taloudellisia vaikutuksia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

6 §. Pykälän 2 momentissa esiintyvä nimike toimiupseeri ehdotetaan yleisperusteluissa esiteistä syistä muutettavaksi nimikkeeksi opistoupseeri.

7 §. Pykälän 1 momentissa esiintyvä nimike toimiupseeri ehdotetaan yleisperusteluissa esiteistä syistä muutettavaksi nimikkeeksi opistoupseeri.

23 §. Pykälän 4 momentin mukaan Suomen kansalainen, johon sovelletaan 45 §:n 4 momentissa mainittua Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä tehtyä pöytäkirjaa Suomen liittymisestä Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken 3 päivänä maaliskuuta 1956 tehtyyn sopimukseen asevelvollisuuden ja kansalaisuuden välisestä suhteesta Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa ja pöytäkirjan nojalla siinä tarkoitettua sopimusta, ei ole kutsunanalainen Suomessa sinä aikana, jona hänen katsotaan sanotun sopimuksen mukaan olevan muun sopimusvaltion kuin Suomen kansalainen.

25 §. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viranomaisten tiedonantovelvollisuutta koskeva säännös, joka ehdotetaan täydennetyssä muodossa sisällytettäväksi 42 c §:ään.

34 §. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi niin, ettei se sisällä viittausta aseettomaan palvelukseen, koska aseetonta palvelusta koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi asevelvollisuuslakiin. Niinikään pykälästä ehdotetaan poistettavaksi viittaus eräiden vakinaisesta palveluksesta kieltäytyvien asevelvollisten rankaisemisesta annettuun lakiin, joka on tarkoitus kumota.

7 a luku. *Aseeton palvelus*. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 a luku, joka sisältää pykälät 36 a—36 g. Pykäliin sisältyvät aseetonta palve-

lusta koskevat säännökset ovat asiasisällöltään pääosin samanlaiset kuin yleisperusteluissa mainitun, väliaikaisesti muutetun aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain aseetonta palvelusta koskevat säännökset.

36 a §. Pykälä korvaa asiallisesti nykyisen aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain 1 §:n säännöksen.

Toisin kuin voimassa olevassa laissa aseettoman palveluksen perusteeksi ei enää edellytetäisi joko uskonnollista tai eettistä vakaumusta. Aseettomaan palvelukseen määrääminen edellyttäisi kuitenkin vakavien, vakaumukseen perustuvien omantunnonsyiden olemassaoloa.

36 b §. Asevelvollisuuslaissa varusmiespalvelusaika on määritetty päivinä. Aseettomana palvelevien osalta ehdotetaan noudatettavaksi samaa käytäntöä ja säädettäväksi, että aseettoman varusmiespalvelusaika on 330 päivää. Aseeton voitaisiin kutsua kertausharjoituksiin yhteensä enintään 75 päivän ajaksi, mikä on kertausharjoituksen enimmäispituus myös muilla 330 päivää palvelevilla. Aseettomana palvelevien palvelusajat säilyisivät muuttumattomina.

36 c—36 e §. Pykälät vastaavat aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesti muutettuja 4, 5 ja 10 §:ää.

36 f §. Jos aseettomana palveleva pyytää saada palvelua aseellisenä tai aseellisenä palveleva hakee aseettomaan palvelukseen, ei ole tarkoituksenmukaista, että jo alkanut palvelus keskeytetään vain sen vuoksi, että palveluksen muoto muuttuu aseettomasta aseelliseksi tai päinvastoin. Sama koskisi myös kertausharjoituksia. Jo alkanut palvelus olisi aiheellista keskeyttää vain siinä tapauksessa, että asianomainen haluaa siviilipalvelukseen eikä halua jatkaa palvelustaan aseellisenä tai aseettomana siviilipalvelukseen siirtymiseen saakka.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, joka koskee aseettomana palvelevan tekemää ilmoitusta saada palvelulla aseellisenä. Ilmoitus olisi tehtävä kirjallisesti joukko-osaston komentajalle, jonka tulisi huolehtia asianomaisen palveluksen jatkamisesta aseellisenä palveluksena. Jos asianomainen ei olisi palveluksessa, ilmoitus tulisi tehdä häntä valvovan sotilaspiirin päällikölle.

Pykälän 2 momentin säännös koskee aseellisessa palveluksessa olevan tekemää hakemusta päästä aseettomaan palvelukseen. Koska aseeton palvelus voidaan järjestää kaikissa joukko-osastoissa, joissa asevelvollisia koulutetaan, lainkohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että hakemuksen tehnyt määrättäisiin heti jatkaamaan palvelustaan aseettomana, kunnes päätös hänen hakemukseensa on annettu.

Pykälän 3 momentti koskee aseellisessa tai aseettomassa palveluksessa olevan tekemää hakemusta päästä siviilipalvelukseen. Hakemuksen tehnyt kotiutettaisiin ja siviilipalvelushakemus siirrettäisiin sotilaspiirin esikunnan käsiteltäväksi. Niin halutessaan asianomainen voisi jatkaa palvelusta aseellisena tai aseettomana siviilipalvelukseen siirtymiseen saakka.

36 g §. Pykälä vastaa aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain 9 §:ää.

37 §. Pykälän 1 momentin säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että valituskirjelmän, joka koskee sotilaspiirin esikunnan tai kutsuntalautakunnan päätöstä, saisi maistraatin sijasta jättää poliisilaitokselle. Lakkautettaville maistraateille kuuluvan tehtävän siirtäminen poliisilaitokselle on perusteltua, koska tehtävä on jo nykyisen lain mukaan kuulunut poliisiviranomaisille toisin sanoen nimismiehille niillä paikkakunnilla, joilla ei ole maistraattia. Säännöksen kirjoitustapaa on samalla nykyistetty.

9 a luku. *Asevelvollisrekisteri*. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 a luku, joka sisältää pykälät 42 a—42 e.

Puolustusvoimille kuuluvien tehtävien hoitaminen edellyttää monenlaisten henkilö- ja muiden tietojen keräämistä ja tallettamista asevelvollisista. Tietojoukko muodostaa henkilörekisterilaissa tarkoitetun henkilörekisterin. Koska tietojen keräämisen, tallettamisen, käyttämisen ja luovuttamisen perusteista tulisi henkilörekisterilain säännökset huomioon ottaen säätää lailla, ehdotetaan asevelvollisuuslakiin sisälly-

tettäväksi säännökset asevelvollisrekisteristä ja asevelvollisia koskevien tietojen rekisteröinnin perusteista.

42 a §. Pykälään ehdotetaan säännöstä asevelvollisrekisteristä, joka sisältää ne asevelvollisia koskevat tiedot, jotka tarvitaan asevelvollisten valvontaa ja sijoittelua sekä asevelvollisten koulutuksen ja palveluksen suunnittelua ja järjestämistä varten. Rekisteri palvelisi normaaliajan toiminnan lisäksi tarpeita, joita poikkeusoloihin varautuminen tuo mukanaan. Asevelvollisrekisterin muodostaisivat pääesikunnan pitämä valtakunnallinen asevelvollisrekisteri, sotilaspiirin esikunnan pitämä alueellinen asevelvollisrekisteri ja joukko-osaston pitämä paikallinen asevelvollisrekisteri. Rekisteriä voidaan pitää kortistona tai automaattisen tietojenkäsittelyn muodossa.

Rekisterin rungon muodostavat ne kutsuntaikäisten nimiluettelot, jotka pääesikunta saa vuosittain väestörekisterikeskukselta ja jotka se kutsuntaluetteloiden laatimista varten siirtää sotilaspiirien esikunnille. Sotilaspiirien esikunnat laativat kutsuntaluettelot kunnittain ja saavat niitä varten tarvitsemansa lisätiedot pääasiassa asevelvollisilta itseltään, terveyskeskuksilta, joissa asevelvollisten ennakoterveystarkastus tapahtuu, sosiaali- ja poliisiviranomaisilta sekä kutsuntatilaisuuteen osallistuvalla asianomaisen kunnan edustajalta. Aikanaan sotilaspiirin esikunta siirtää asevelvollista koskevat tarpeelliset tiedot sille joukko-osastolle tai sotilaslaitokselle, johon asianomainen on määrätty palvelukseen. Siellä rekisteriä täydennetään muun muassa tiedoilla, jotka koskevat asevelvollisen palvelusta, mahdollisia rangaistuksia tai kurinpito-ohjennuksia, ja terveydentilan tai palveluskelpoisuusluokan muutoksia.

Koska asevelvollisrekisteri käsittää myös reserviin ja nostoväkeen kuuluvat henkilöt, jatkuu asianomaista koskevien tietojen tarkistaminen ja niiden tallettaminen muuttuneita olosuhteita vastaavina läpi henkilön aktiivivuosien. Tietoja saadaan henkilön itsensä ohella pääasiassa väestörekisterikeskukselta, aluevalvojina toimivilta poliisivirkamiehiltä ja Kansaneläkelaitokselta. Tiedot talletetaan pääesikunnassa ja sotilaspiirien esikunnissa.

42 b §. Asevelvollisrekisterin tietosisältö luetaan pykälässä tietotyypeittäin. Pykälä vastaa sisällöltään noudatettua käytäntöä, toisin sanoen siinä luetellaan ne tietotyypit, joista tietoa on tähänkin asti rekisteröity. Rekisteröi-

tävistä tiedoista voitaisiin tarkemmin säätää asetuksella.

42 c §. Puolustusvoimien oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta perustuu asevelvollisuuslain ja asevelvollisuuslain soveltamisesta annetun asetuksen säännöksiin. Koska tietoihin, joita puolustusvoimat saa muilta viranomaisilta, sisältyy myös salassapidettäviä tietoja, tulisi tietojen luovuttamista koskevan sääntelyn olla lain tasoinen. Tämän vuoksi lakiin ehdotetaan säännöstä, jossa aiempaa yksityiskohtaisemmin luetellaan ne viranomaiset, joilta puolustusvoimat olisi oikeutettu saamaan asevelvollisia koskevia tietoja. Oikeus tietojen saantiin koskisi myös salassapidettäviä tietoja.

Pykälän 1 momentissa luetellaan väestörekisteri-, poliisi-, sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaiset, joilta puolustusvoimat on saanut ja saa edelleenkin tietoja. Lisäksi siinä mainitaan tietojen luovuttajina muut valtion ja kunnalliset viranomaiset. Lainkohdan tarkoituksena ei ole laajentaa puolustusvoimien tietojensaantioikeutta nykyisestä, vaan selkiinnyttää säännöksiä niin, että jo noudatettua tietojen luovutuskäytäntöä voidaan jatkaa.

Pykälään sisältyy valtuutussäännös, jonka mukaan asiasta voidaan tarkemmin säätää asetuksella.

Asevelvollisuuslain soveltamisesta annetussa asetuksessa on yksityiskohtainen luettelo väestörekisterikeskuksen luovutettavista tiedoista. Sen lisäksi asetuksessa on säännös muun muassa poliisin tiedonantovelvollisuudesta ja kutsunnalaisten ennakkoterveystarkastuksista terveyskeskuksissa.

Sekä asevelvollisen että puolustusvoimien edun mukaista on, että asianomaisesta on käytettävissä riittävästi oikeantyyppistä tietoa. Esimerkiksi sosiaaliviranomaisten kutsuntaa varten antamalla tiedoilla voi olla ratkaiseva merkitys päätettäessä lykkäyksen myöntämisestä, palveluspaikasta ja palveluksen ajankohdasta. Toisaalta puolustusvoimissa on lukuisia vastuullisia ja vaativia tehtäviä, joihin tulisi määrätä ainoastaan moitteettomasti käyttäytyviä asevelvollisia. Esimerkkinä voidaan mainita sotilaspoliisit ja autonkuljettajat. Poliisiviranomaisilta saatavat tiedot auttavat minimoimaan virhevalinnat, jotka ovat yhtä epätoivottavia niin asevelvollisen kuin puolustusvoimien kannalta.

Koska reserviin kuuluvien asevelvollisten palveluskelpoisuuden määrittämisen ja sijoittelun sekä kertausharjoituksiin määräämisen

kannalta on tärkeää tietää muun muassa se, onko henkilölle myönnetty työkyvyttömyyseläke, pykälän 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Kansaneläkelaitos olisi velvollinen ilmoittamaan pääesikunnalle reserviläisille myönnettyistä eläkkeistä ja muista vastaavista etuuksista.

42 d §. Pykälään ehdotetaan otettavaksi viittaussäännös yleisten asiakirjain julkisuudesta annettuun lakiin asevelvollisrekisteriin sisältyvien, valtion turvallisuutta ja maanpuolustuksen etua koskevien tietojen osalta.

42 e §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi henkilötietojen julkisuudesta ja niiden luovuttamisesta.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettut asevelvollista koskevat henkilötiedot eivät olisi julkisia. Tietoja, jotka koskevat asevelvollisen terveydentilaa, taloudellista tai sosiaalista asemaa tai hänen henkilökohtaisia olojaan tai hänen vakaumustaan, ei saisi ilmaista sivulliselle ilman asianomaisen suostumusta.

Tarkoituksena on, että henkilötietojen luovuttamisesta säädettäisiin pykälässä tyhjentävästi. Yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain säännöksiä ei sovellettaisi henkilötietojen luovuttamiseen viranomaiselta, mutta sitä sovellettaisiin kuitenkin muilta osin.

Lähtökohtana henkilötietojen luovuttamiselle ulkopuolisille olisi rekisteröidyn suostumus. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan estää viranomaisten erityislakiin perustuvaa tiedonsaantioikeutta, joten tällaisissa tapauksissa yksityisyyden suojan intressi väistyisi. Tietoja voitaisiin siten luovuttaa puolustusministeriölle ja sotilasviranomaisille sekä työministeriölle siviilipalveluksen toimeenpanoa varten. Lisäksi tietoja voitaisiin luovuttaa muulle viranomaiselle lain nojalla.

Edellä esitetyn lisäksi pääesikunta voisi erityisestä syystä hakemuksesta antaa luvan henkilötietojen luovuttamiseen esimerkiksi tieteellistä tutkimusta tai tilastointia varten sillä edellytyksellä, että luovutuksen saajalla on henkilörekisterilain mukainen oikeus tallettaa tiedot eikä luovutus vaaranna rekisteröidyn yksityisyyden suojaa, etuja tai oikeuksia tai valtion turvallisuutta.

Selvyyden vuoksi pykälän 5 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan henkilötiedon luovuttamiseen ei sovellettaisi mitä yleisten asiakirjain julkisuudesta annetussa laissa on säädetty tietojen antamisesta. Tietoa sanotun lain mukaisesti salaisesta henkilötietoja sisältä-

västä asiakirjasta ei siten voitaisi luovuttaa lain 20 §:n 2 momentin nojalla sen ministeriön luvalla, jonka alainen luovutuspyynnön saanut viranomainen on.

44 §. Pykälän 1 momentin 2 kohdan säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että asevelvollisen palvelusajaksi ei lueta arestiaikaa siltä osin, kuin sen yhteenlaskettu määrä ylittää kymmenen vuorokautta. Säännöstä sovellettaisiin myös arestiin, joka on täytäntöönpantu tai jonka täytäntöönpano on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa. Voimassa olevan lain mukaan palvelusajaksi ei lueta arestiaikaa, jos arestirangaistusta on suoritettu yhteensä yli viisitoista vuorokautta.

45 §. Pykälän 3 momentista on poistettu asetuksenantovaltuutusta koskeva säännös. Momentin viimeistä virkettä ehdotetaan muutettavaksi niin, että ratkaisuvalla lainkohdan tarkoittamissa asioissa kuuluu puolustusministeriön sijasta pääesikunnalle. Varusmiespalveluksesta vapauttamista kaksoiskansalaisuuden perusteella koskevia asioita on käsitelty puolustusministeriössä yli kaksi vuotta, jona aikana on jo ehtinyt syntyä vakiintunut ratkaisukäytäntö. Asiat ovat osoittautuneet yksinkertaisiksi ja selväpiirteisiksi, eikä ratkaisuoikeutta ole tarkoituksenmukaista säilyttää ministeriön tasolla.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, joka sisältää viittauksen asevelvollisuuden ja kansalaisuuden välistä suhdetta koskevaan, edellä 23 §:n perusteluissa mainittuun pohjoismaiseen sopimukseen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, johon on muun muassa sisällytetty aiemmin 3 momentissa ollut asetuksenantovaltuutus. Asetuksella voitaisiin sen mukaan antaa tarkempia säännöksiä vapauttamisen edellytyk-

sistä ja vapauttamismenettelystä kaikissa 45 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa asioissa. Voimassa olevaan asetukseen sisältyy jo säännöksiä vapauttamisen edellytyksistä, joten ehdotettu muutos osaksi vain vahvistaa nykyisen käytännön. Toisaalta muutos täsmentää asetuksenantovaltuutusta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, joka sisältäisi muutoksenhakua koskevan säännöksen. Sen mukaan 45 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla kutsunta-asiaain keskuslautakuntaan. Valituskirjelmä olisi toimitettava pääesikunnalle tai ulkomailla Suomen lähetystöön tai konsulinvirastoon 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona asianomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Voimaantulosäännös. Lain voimaantulosäännöksessä ehdotetaan säädettäväksi, että se mitä lain 6 ja 7 §:ssä on säädetty opistoupseerista, koskee myös toimiupseeria, koska reserviin toimiupseerina siirrettyjen tai vielä siirtyvien nimike ei muutu.

Lain 44 §:n 1 momentin 2 kohdan osalta ehdotetaan säädettäväksi, että sanottua arestiajan lukemista palvelusajaksi koskevaa säännöstä sovellettaisiin myös arestiin, joka on täytäntöönpantu tai jonka täytäntöönpano on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanlaisesti siviilipalveluslain kanssa eli vuoden 1992 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

asevelvollisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 15 päivänä syyskuuta 1950 annetun asevelvollisuuslain (452/50) 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti, 34 §, 37 §:n 1 momentti, 44 §:n 1 momentin 2 kohta, 45 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 2 momentti ja 7 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (1027/80), 34 § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (646/85), 44 §:n 1 momentin 2 kohta 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetussa laissa (325/83) ja 45 §:n 3 momentti 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1169/88), sekä

lisätään 23 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 23 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla, uusi 4 momentti, lakiin uusi 7 a ja 9 a luku sekä 45 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, uusi 4—6 momentti seuraavasti:

6 §

Upseeri, opistoupseeri ja aliupseeri kuuluu reserviin sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta. Upseeri, jolla on everstin tai kommodorin tai niitä ylempi sotilasarvo kuuluu kuitenkin reserviin siihen saakka, kunnes hänet vapautetaan kokonaan asevelvollisuuden suorittamisesta.

7 §

Reserviin kuuluvat asevelvolliset kutsutaan kertausharjoituksiin, miehistöön kuuluvat yhteensä 40, aliupseereiksi ja teknillisiin tehtäviin koulutetut 75 sekä opistoupseereiksi ja upseereiksi koulutetut 100 päivän ajaksi. Asevelvollinen, jolla on reservissäoloajastaan jäljellä enintään kymmenen vuotta, voidaan kuitenkin kutsua kertausharjoituksiin enintään puoleksi edellä tarkoitettusta enimmäisajasta.

23 §

Suomen kansalainen, johon sovelletaan 45 §:n 4 momentissa mainittua pöytäkirjaa ja sopimusta, ei ole kutsunanalainen Suomessa sinä aikana, jona hänen katsotaan niitä sovellettaessa olevan muun sopimusvaltion kuin Suomen kansalainen.

25 §

Asevelvollisten tarkastus toimitetaan sotilaspiirin esikunnan laatiman kutsuntaluettelon mukaan.

34 §

Asevelvollisen vapauttamisesta asevelvolli-

suuden suorittamisesta eräissä tapauksissa sekä sellaisten asevelvollisten palvelusvelvollisuudesta, jotka vakaumukseen perustuvien vakavien omantunnonsyiden vuoksi on vapautettu aseellisesta palveluksesta rauhan aikana ja määrätty hakemuksestaan siviilipalvelukseen, säädetään erikseen.

7 a luku

Aseeton palvelus

36 a §

Asevelvollinen, jota vakaumukseen perustuvat vakavat omantunnonsyyt estävät suorittamasta asevelvollisuuttaan aseellisessa palveluksessa ja joka ei hakeudu siviilipalvelukseen siten kuin siitä erikseen laissa säädetään, on hakemuksestaan vapautettava aseellisesta palveluksesta rauhan aikana ja määrättävä aseetomaan palvelukseen. Tällaiseen palvelukseen määrättyä sanotaan tässä laissa aseettomaksi.

36 b §

Aseettoman varusmiespalvelusaika on 330 päivää. Aseeton voidaan kutsua kertausharjoituksiin yhteensä enintään 75 päivän ajaksi.

36 c §

Hakemus aseellisesta palveluksesta vapauttamiseksi on annettava kutsunnassa kutsuntalautakunnalle taikka toimitettava sotilaspiirin päällikölle tai sen joukko-osaston komentajalle, jossa asianomainen palvelee. Hakemukseen tulee sisältyä vakuutus 36 a §:ssä tarkoitettujen omantunnonsyiden olemassaolosta.

36 d §

Päätöksen aseellisesta palveluksesta vapauttamisesta sekä aseettomaan palvelukseen määrittämisestä tekee kutsuntojen yhteydessä kutsuntalautakunta ja muissa 36 f §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa sotilaspiirin päällikkö.

Jos 36 a §:ssä tarkoitettujen omantunnonsyiden olemassaolosta on annettu sellainen vakuutus kuin 36 c §:ssä on säädetty, on hakija vapautettava aseellisesta palveluksesta ja määrättävä aseettomaan palvelukseen.

36 e §

Aseettoman palvelus puolustusvoimissa on järjestettävä siten, ettei hänen vakaumuksensa joudu ristiriitaan palvelustehtävien täyttämisen kanssa.

Aseeton ei ole velvollinen palveluksessa käyttämään asetta tai ampumatarvikkeita, harjoittelemaan niiden käyttämistä eikä osallistumaan niiden huoltoon. Sama koskee muita välineitä ja tarvikkeita, jotka on tarkoitettu välittömästi vihollisen tuhoamiseen tai vahingoittamiseen.

Muutoin on aseettoman suoritettava tämän lain mukaista palvelusta ja häneen on sovellettava, mitä sotilaasta on säädetty.

36 f §

Jos aseettomassa palveluksessa oleva pyytää saada palvelua aseellisena, hänen on ilmoitettava siitä kirjallisesti sen joukko-osaston komentajalle, jossa hän palvelee. Tämän on huolehdittava asianomaisen palveluksen jatkamisesta aseellisessa palveluksessa. Jos aseeton ei ole palveluksessa, on ilmoitus tehtävä häntä valvovan sotilaspiirin päällikölle, jonka tulee päättää asianomaisen palvelukseen määrittämisestä.

Jos aseellisessa palveluksessa oleva asevelvollinen 36 a §:ssä mainituilla perusteilla hakee aseettomaan palvelukseen, hänen on palveltava aseettomana palveluspaikassaan, kunnes hänen hakemuksensa on käsitelty ja päätös hänen palveluspaikastaan on tehty.

Jos aseellisessa tai aseettomassa palveluksessa oleva asevelvollinen ilmoittaa hakevansa siviilipalvelukseen, on siviilipalvelushakemus toimitettava sotilaspiirin esikunnan käsiteltäväksi. Asianomainen on kotiutettava, jollei hän suostu jatkamaan palvelusta aseellisena tai aseettomana siviilipalvelukseen siirtymiseen saakka.

36 g §

Jos aseellinen on määrätty aseettomaan pal-

velukseen, määrätään jäljellä oleva palvelusaika siten, että jo palvelut päivät vähennetään sellaisenaan uuden palvelusmuodon mukaan määräytyvästä palvelusajasta. Edellä 36 f §:n 2 momentissa tarkoitettun hakemuksen käsitteilyyn tarvittava aika luetaan asevelvolliselle palvelusajaksi siinä palveluksessa, johon hänet asian tultua käsiteltyksi määrätään. Jos aseeton on määrätty aseelliseen palvelukseen, pääesikunta vahvistaa puolustusministeriön antamien määräysten mukaan, missä määrin jo palvelut päivät luetaan asianomaisen hyväksi.

37 §

Sotilaspiirin esikunnan tai kutsuntalautakunnan tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kutsunta-asiaa keskuslautakuntaan. Valituskirjelmä on toimitettava sotilaspiirin esikunnalle taikka lähimmälle nimismiehelle, poliisilaitokselle tai asianomaiselle päällikölle, joiden tulee viipymättä toimittaa se sotilaspiirin esikunnalle. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja sai tiedon päätöksestä. Jos valitus koskee kutsuntatilaisuudessa tehtyä päätöstä, lasketaan valitusajaksi siitä päivästä, jolloin kutsunta on päättynyt siinä kunnassa, johon valittaja kuuluu.

9 a luku

Asevelvollisrekisteri

42 a §

Asevelvollisrekisteriä pidetään asevelvollisten kutsunnan toimittamista, koulutuksen ja palveluksen suunnittelua ja järjestämistä sekä liikkeen kannallepanoon ja poikkeusolojen toimintaan varautumista varten.

Asevelvollisrekisteri koostuu niistä asevelvollisia koskevista tiedoista, joita pääesikunta saa väestörekisterikeskukselta ja muilta 42 c §:ssä tarkoitetuilta viranomaisilta ja joita se siirtää sotilaspiirien esikuntien käyttöön ja edelleen joukko-osastoille siirrettäviksi. Rekisteriä täydennetään asevelvollisilta ja viranomaisilta saatavilla tiedoilla kutsunnan toimittamisen yhteydessä, asevelvollisen palveluksen aikana ja valvonnan yhteydessä.

Pääesikunta pitää valtakunnallista asevelvollisrekisteriä kaikista asevelvollisista, sotilaspiirin esikunta alueellista asevelvollisrekisteriä sen alueella kirjoilla olevista asevelvollisista ja

joukko-osasto tai muu sotilaslaitos paikallista asevelvollisrekisteriä sen palveluksessa olevista asevelvollisista.

Asevelvollisrekisteriä voidaan pitää kortistona tai automaattisen tietojenkäsittelyn muodossa. Tietoja voidaan siirtää valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen rekisterin kesken.

42 b §

Asevelvollisrekisteriin merkitään asevelvollisen valvontaa, sijoittelua ja sotilaskoulutuksen suunnittelua varten tarpeelliset henkilö- ja osoitetiedot sekä tiedot asevelvollisen ammatista, perhesuhteista, siviili- ja sotilaskoulutuksesta, terveydentilasta ja palveluskelpoisuudesta, asevelvollisuuden suorittamisajasta ja -paikasta sekä rangaistuksista ja kurinpito-ohjennuksista sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

42 c §

Rekisterinpitäjällä on asevelvollisrekisteriä varten oikeus salassapitosäännösten estämättä saada väestörekisteri-, poliisi-, sosiaali-, terveydenhuolto- ja muilta valtion ja kunnallisilta viranomaisilta niiden henkilörekistereissä olevia ja muita sellaisia asevelvollisia koskevia tietoja, joilla on merkitystä suunniteltaessa ja järjestettäessä asevelvollisten valvontaa, sijoittelua, koulutusta ja palvelusta, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Kansaneläkelaitos on velvollinen ilmoittamaan pääesikunnalle ne reserviin kuuluvat asevelvolliset, joille on myönnetty kansaneläkelain (347/56) mukainen työkyvyttömyyseläke tai vammaistukilain (124/88) mukainen vammaistuki.

42 d §

Asevelvollisrekisteriin sisältyvistä tiedoista, jotka koskevat valtion turvallisuutta tai maanpuolustuksen etua, on voimassa, mitä yleisten asiakirjain julkisuudesta annetussa laissa (83/51) säädetään.

42 e §

Asevelvollisrekisterin sisältämien henkilötietojen ja henkilötietoja sisältävien asiakirjojen julkisuudesta säädetään jäljempänä tässä laissa.

Asevelvollisrekisteriin merkityn henkilön terveydentilaa, vakaumusta, taloudellista tai sosiaalista asemaa tai muita hänen henkilökohdaisia olojaan koskevia tietoja ei saa ilmaista sivulliselle.

Henkilötietoja luovutetaan ja annetaan ainoastaan:

1) rekisteröidylle itselleen ja hänen kirjallisella suostumuksellaan myös muille;

2) asianosaiselle yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 3 a luvun mukaisesti;

3) puolustusministeriölle ja sotilasviranomaisille;

4) työministeriölle siviilipalveluksen toimeenpanoa varten; sekä

5) muulle viranomaiselle lain nojalla.

Pääesikunta voi luovuttaa tietoja erityisestä syystä tieteellistä tutkimusta ja tilastointia tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten jos luovutus täyttää henkilörekisterilain (471/87) 19 §:n 1 momentin 3 kohdan vaatimukset.

Henkilötietojen luovuttamiseen ja antamiseen muille kuin asianosaiselle ei sovelleta mitä yleisten asiakirjain julkisuudesta annetussa laissa säädetään tietojen luovuttamisesta.

44 §

Vakinaisessa väessä tai kertausharjoituksissa olevan asevelvollisen palvelusajaksi ei lueta:

2) arestiaikaa siltä osin kuin hän on suorittanut arestirangaistusta yhteensä yli kymmenen vuorokautta;

45 §

Suomen kansalaiseksi otetun ulkomaan kansalaisen, joka on siinä maassa suorittanut asevelvollisen rauhanaikaisen palvelusvelvollisuuden tai osan siitä, voi pääesikunta hakemuksesta kokonaan tai osittain vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana. Samoin edellytyksin voi pääesikunta hakemuksesta kokonaan tai osittain vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana Suomen kansalaisen, jolla on myös toisen valtion kansalaisuus. Pääesikunta voi edellä säädettyistä edellytyksistä riippumatta lisäksi erityisestä syystä hakemuksesta vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana Suomen kansalaisen, jolla on myös toisen valtion kansalaisuus, jos asianomaisen varsinainen asunto ja koti ei ole Suomessa eikä hänellä ole tosiasiallisia siteitä Suomeen.

Jos Suomen kansalaisella on myös Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalaisuus, hänen asevelvollisuudestaan on lisäksi voimassa, mitä Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä

tehdyssä pöytäkirjassa Suomen liittymisestä Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken 3 päivänä maaliskuuta 1956 tehtyyn sopimukseen asevelvollisuuden ja kansalaisuuden välisestä suhteesta Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa sekä pöytäkirjassa tarkoitettussa sopimuksessa (SopS 44/68) määrätään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettun varusmiespalveluksesta vapauttamisen edellytyksistä ja vapauttamismenettelystä säädetään tarkemmin asetuksella.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuun pääesikunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kutsunta-asiain keskuslautakuntaan. Valituskirjelmä on toimitettava pääesikunnalle

taikka ulkomailla Suomen lähetystöön tai konsulinvirastoon, joiden tulee viipymättä toimittaa se pääesikunnalle. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1992.

Mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään opistoupseerista, koskee myös toimiupseeria.

Tämän lain 44 §:n 1 momentin 2 kohdan säännöstä sovelletaan myös arestiin, joka on täytäntöönpantu tai jonka täytäntöönpano on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 1991

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Puolustusministeri *Elisabeth Rehn*

Laki

asevelvollisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 15 päivänä syyskuuta 1950 annetun asevelvollisuuslain (452/50) 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti, 34 §, 37 §:n 1 momentti, 44 §:n 1 momentin 2 kohta, 45 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 2 momentti ja 7 §:n 1 momentti 30 päivänä joulukuuta 1980 annetussa laissa (1027/80), 34 § 12 päivänä heinäkuuta 1985 annetussa laissa (646/85), 44 §:n 1 momentin 2 kohta 25 päivänä maaliskuuta 1983 annetussa laissa (325/83) ja 45 §:n 3 momentti 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1169/88), sekä

lisätään 23 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 23 päivänä joulukuuta 1988 annetulla lailla, uusi 4 momentti, lakiin uusi 7 a ja 9 a luku sekä 45 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, uusi 4—6 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Upseeri, toimiupseeri ja aliupseeri kuuluu reserviin sen vuoden loppuun, jona hän täyttää kuusikymmentä vuotta, lukuun ottamatta everstin tai kommodorin ja niitä ylemmän sotilasarvon omaavaa upseeria, joka kuuluu reserviin siihen saakka, kunnes hänet vapautetaan kokonaan asevelvollisuuden suorittamisesta.

Upseeri, *opistoupseeri* ja aliupseeri kuuluu reserviin sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 60 vuotta. *Upseeri, jolla on* everstin tai kommodorin tai niitä *ylempi sotilasarvo*, kuuluu *kuitenkin* reserviin siihen saakka, kunnes hänet vapautetaan kokonaan asevelvollisuuden suorittamisesta.

7 §

Reserviin kuuluvat asevelvolliset kutsutaan kertausharjoituksiin, miehistöön kuuluvat yhteensä neljäkymmenen, aliupseereiksi ja teknillisiin tehtäviin koulutetut seitsemänkymmenen viiden sekä toimiupseeriksi ja upseeriksi koulutetut sadan päivän ajaksi. Asevelvollinen, jolla on reservissäoloajastaan jäljellä enintään kymmenen vuotta, voidaan kuitenkin kutsua kertausharjoituksiin enintään puoleksi edellä tarkoitettusta enimmäisajasta.

7 §

Reserviin kuuluvat asevelvolliset kutsutaan kertausharjoituksiin, miehistöön kuuluvat yhteensä 40, aliupseereiksi ja teknillisiin tehtäviin koulutetut 75 sekä *opistoupseereiksi* ja upseereiksi koulutetut 100 päivän ajaksi. Asevelvollinen, jolla on reservissäoloajastaan jäljellä enintään kymmenen vuotta, voidaan kuitenkin kutsua kertausharjoituksiin enintään puoleksi edellä tarkoitettusta enimmäisajasta.

23 §

Suomen kansalainen, johon sovelletaan 45 §:n 4 momentissa mainittua pöytäkirjaa ja sopimusta, ei ole kutsunnanalainen Suomessa sinä aikana, jona hänen katsotaan niitä sovellettaessa olevan muun sopimusvaltion kuin Suomen kansalainen.

Voimassa oleva laki

25 §

Asevelvollisten tarkastus toimitetaan sotilaspöytäkirjan esikunnan laatiman kutsuntaluettelon mukaan, jota varten asianomaisten väestörekisteri- ja muiden viranomaisten tulee hyvissä ajoin antaa tarpeelliset tiedot, sen mukaan kuin siitä asetuksella säädetään.

34 §

Asevelvollisen vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa sekä sellaisten asevelvollisten palvelusvelvollisuudesta, jotka uskonnolliseen tai eettiseen vakaumukseen perustuvien vakavien omantunnonsyiden vuoksi on vapautettu aseellisesta palveluksesta rauhan aikana samoin kuin eräistä vakinaisesta palveluksesta kieltäytyneistä asevelvollisista on säädetty erikseen.

Ehdotus

25 §

Asevelvollisten tarkastus toimitetaan sotilaspöytäkirjan esikunnan laatiman kutsuntaluettelon mukaan.

34 §

Asevelvollisen vapauttamisesta asevelvollisuuden suorittamisesta eräissä tapauksissa sekä sellaisten asevelvollisten palvelusvelvollisuudesta, jotka vakaumukseen perustuvien vakavien omantunnonsyiden vuoksi on vapautettu aseellisesta palveluksesta rauhan aikana ja määrätty hakemuksestaan siviilipalvelukseen, säädetään erikseen.

7 a luku

Aseeton palvelus

36 a §

Asevelvollinen, jota vakaumukseen perustuvat vakavat omantunnonsyyt estävät suorittamasta asevelvollisuuttaan aseellisessa palveluksessa ja joka ei hakeudu siviilipalvelukseen siten kuin siitä erikseen laissa säädetään, on hakemuksestaan vapautettava aseellisesta palveluksesta rauhan aikana ja määrättävä aseettomaan palvelukseen. Tällaiseen palvelukseen määrättyä sanotaan tässä laissa aseettomaksi.

36 b §

Aseettoman varusmiespalvelusaika on 330 päivää. Aseeton voidaan kutsua kertausharjoituksiin yhteensä enintään 75 päivän ajaksi.

36 c §

Hakemus aseellisesta palveluksesta vapauttamiseksi on annettava kutsunnassa kutsuntalautakunnalle taikka toimitettava sotilaspöytäkirjalle tai sen joukko-osaston komentajalle, jossa asianomainen palvelee. Hakemukseen tulee sisältyä vakuutus 36 a §:ssä tarkoitettujen omantunnonsyiden olemassaolosta.

36 d §

Päätöksen aseellisesta palveluksesta vapauttamisesta sekä aseettomaan palvelukseen määrittämisestä tekee kutsuntojen yhteydessä kutsun-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

talautakunta ja muissa 36 f §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa sotilaspöörin päällikkö.

Jos 36 a §:ssä tarkoitettujen omantunnonsyiden olemassaolosta on annettu sellainen vakuutus kuin 36 c §:ssä on säädetty, on hakija vapautettava aseellisesta palveluksesta ja määrättävä aseettomaan palvelukseen.

36 e §

Aseettoman palvelus puolustusvoimissa on järjestettävä siten, ettei hänen vakaumuksensa joudu ristiriitaan palvelustehtävien täyttämisen kanssa.

Aseeton ei ole velvollinen palveluksessa käyttämään asetta tai ampumatarvikkeita, harjoittelemaan niiden käyttämistä eikä osallistumaan niiden huoltoon. Sama koskee muita välineitä ja tarvikkeita, jotka on tarkoitettu välittömästi vihollisen tuhoamiseen tai vahingoittamiseen.

Muutoin on aseettoman suoritettava tämän lain mukaista palvelusta ja häneen on sovellettava, mitä sotilaasta on säädetty.

36 f §

Jos aseettomassa palveluksessa oleva pyytää saada palvelusta aseellisena, hänen on ilmoitettava siitä kirjallisesti sen joukko-osaston komentajalle, jossa hän palvelee. Tämän on huolehdittava asianomaisen palveluksen jatkamisesta aseellisessä palveluksessa. Jos aseeton ei ole palveluksessa, on ilmoitus tehtävä häntä valvovan sotilaspöörin päällikölle, jonka tulee päättää asianomaisen palvelukseen määräämisestä.

Jos aseellisessa palveluksessa oleva asevelvollinen 36 a §:ssä mainituilla perusteilla hakee aseettomaan palvelukseen, hänen on palveltava aseettomana palveluspaikassaan, kunnes hänen hakemuksensa on käsitelty ja päätös hänen palveluspaikastaan on tehty.

Jos aseellisessa tai aseettomassa palveluksessa oleva asevelvollinen ilmoittaa hakevansa siviilipalvelukseen, on siviilipalvelushakemus toimitettava sotilaspöörin esikunnan käsiteltäväksi. Asianomainen on kotiutettava, jollei hän suostu jatkamaan palvelusta aseellisena tai aseettomana siviilipalvelukseen siirtymiseen saakka.

36 g §

Jos aseellinen on määrätty aseettomaan palvelukseen, määrätään jäljellä oleva palvelusaika siten, että jo palvellut päivät vähennetään sellaisenaan uuden palvelusmuodon mukaan mää-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

37 §

Sotilaspiirin esikunnan tai kutsuntalautakunnan toimenpiteeseen saadaan hakea muutosta kutsunta-asiain keskuslautakunnalle osoitetulla valituskirjalla, joka on *valittajan itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen* annettava sotilaspiirin esikunnalle taikka, *sotilaspiirin esikunnalle viipymättä toimitettavaksi*, lähimmälle nimismiehelle, *maistraatille* tai asianomaiselle päällikölle kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja sai tiedon päätöksestä. Jos valitus koskee kutsuntatilaisuudessa tehtyä päätöstä, lasketaan valituksen tekemisen aika siitä päivästä, jolloin kutsunta on päättynyt siinä kunnassa, johon valittaja kuuluu.

37 §

Sotilaspiirin esikunnan tai kutsuntalautakunnan tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta *valittamalla* kutsunta-asiain keskuslautakuntaan. Valituskirjelmä on toimitettava sotilaspiirin esikunnalle taikka lähimmälle nimismiehelle, *poliisilaitokselle* tai asianomaiselle päällikölle, joiden tulee viipymättä toimittaa se sotilaspiirin esikunnalle. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja sai tiedon päätöksestä. Jos valitus koskee kutsuntatilaisuudessa tehtyä päätöstä, lasketaan valitusaika siitä päivästä, jolloin kutsunta on päättynyt siinä kunnassa, johon valittaja kuuluu.

9 a luku

Asevelvollisrekisteri

42 a §

Asevelvollisrekisteriä pidetään asevelvollisten kutsunnan toimittamista, koulutuksen ja palveluksen suunnittelua ja järjestämistä sekä liikkeenkannallepanoon ja poikkeusolojen toimintaan varautumista varten.

Asevelvollisrekisteri koostuu niistä asevelvollisia koskevista tiedoista, joita pääesikunta saa väestörekisterikeskukselta ja muilta 42 c §:ssä tarkoitetuilta viranomaisilta ja joita se siirtää sotilaspiirien esikuntien käyttöön ja edelleen joukko-osastoille siirrettäviksi. Rekisteriä täydennetään asevelvollisilta ja viranomaisilta saatavilla tiedoilla kutsunnan toimittamisen yhteydessä, asevelvollisen palveluksen aikana ja valvonnan yhteydessä.

Pääesikunta pitää valtakunnallista asevelvollisrekisteriä kaikista asevelvollisista, sotilaspiirin esikunta alueellista asevelvollisrekisteriä sen alueella kirjoilla olevista asevelvollisista ja jouk-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ko-osasto tai muu sotilaslaitos paikallista asevelvollisrekisteriä sen palveluksessa olevista asevelvollisista.

Asevelvollisrekisteriä voidaan pitää kortistona tai automaattisen tietojenkäsittelyn muodossa. Tietoja voidaan siirtää valtakunnallisen, alueellisen ja paikallisen rekisterin kesken.

42 b §

Asevelvollisrekisteriin merkitään asevelvollisen valvontaa, sijoittelua ja sotilaskoulutuksen suunnittelua varten tarpeelliset henkilö- ja osoitetiedot sekä tiedot asevelvollisen ammatista, perhesuhteista, siviili- ja sotilaskoulutuksesta, terveydentilasta ja palveluskelpoisuudesta, asevelvollisuuden suorittamisajasta ja -paikasta sekä rangaistuksista ja kurinpito-ojennuksista sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

42 c §

Rekisterinpitäjällä on asevelvollisrekisteriä varten oikeus salassapitosäämösten estämättä saada väestörekisteri-, poliisi-, sosiaali-, terveydenhuolto- ja muilta valtion ja kunnallisilta viranomaisilta niiden henkilörekistereissä olevia ja muita sellaisia asevelvollisia koskevia tietoja, joilla on merkitystä suunniteltaessa ja järjestettäessä asevelvollisten valvontaa, sijoittelua, koulutusta ja palvelusta, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Kansaneläkelaitos on velvollinen ilmoittamaan pääesikunnalle ne reserviin kuuluvat asevelvolliset, joille on myönnetty kansaneläkelain (347/56) mukainen työkyvyttömyyseläke tai vammaistukilain (124/88) mukainen vammaistuki.

42 d §

Asevelvollisrekisteriin sisältyvistä tiedoista, jotka koskevat valtion turvallisuutta tai maanpuolustuksen etua, on voimassa, mitä yleisten asiakirjain julkisuudesta annetussa laissa (83/51) säädetään.

42 e §

Asevelvollisrekisterin sisältämien henkilötietojen ja henkilötietoja koskevien asiakirjojen julkisuudesta säädetään jäljempänä tässä laissa.

Asevelvollisrekisteriin merkityn henkilön terveydentilaa, vakaumusta, taloudellista tai so-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

siaalista asemaa tai muita hänen henkilökohtaisia olojaan koskevia tietoja ei saa ilmaista sivulliselle.

Henkilötietoja luovutetaan ja annetaan ainoastaan:

1) rekisteröidylle itselleen ja hänen kirjallisella suostumuksellaan myös muille;

2) asianosaiselle yleisten asiakirjain julkisuudesta annetun lain 3 a luvun mukaisesti;

3) puolustusministeriölle ja sotilasviranomaisille;

4) työministeriölle siviilipalveluksen toimeenpanoa varten; sekä

5) muulle viranomaiselle lain nojalla.

Pääesikunta voi luovuttaa tietoja erityisestä syystä tieteellistä tutkimusta ja tilastointia tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten jos luovutus täyttää henkilörekisterilain (471/87) 19 §:n 1 momentin 3 kohdan vaatimukset.

Henkilötietojen luovuttamiseen ja antamiseen muille kuin asianosaiselle ei sovelleta mitä yleisten asiakirjain julkisuudesta annetussa laissa säädetään tietojen luovuttamisesta.

44 §

Vakinaisessa väessä tai kertausharjoituksissa olevan asevelvollisen palvelusajaksi ei lueta:

2) arestiaikaa, jos hän on suorittanut arestirangaistusta yhteensä yli viisitoista vuorokautta;

45 §

Suomen kansalaiseksi otetun ulkomaan kansalaisen, joka on siinä maassa kokonaan tai osittain suorittanut asevelvollisen rauhanaikaisen palvelusvelvollisuuden, voi pääesikunta hakemuksesta kokonaan tai osittain vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana siten kuin siitä asetuksella tarkemmin säädetään. Samoin edellytyksin voi pääesikunta hakemuksesta kokonaan tai osittain vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana Suomen kansalaisen, jolla on myös toisen valtion kansalaisuus. Puolustusministeriö voi erityisestä syystä hakemuksesta vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana Suomen kansalaisen, jolla on myös toisen valtion kansalaisuus ja jonka varsinainen asunto ja koti ei ole Suomessa.

44 §

Vakinaisessa väessä tai kertausharjoituksissa olevan asevelvollisen palvelusajaksi ei lueta:

2) arestiaikaa siltä osin kuin hän on suorittanut arestirangaistusta yhteensä yli kymmenen vuorokautta

45 §

Suomen kansalaiseksi otetun ulkomaan kansalaisen, joka on siinä maassa suorittanut asevelvollisen rauhanaikaisen palvelusvelvollisuuden tai osan siitä, voi pääesikunta hakemuksesta kokonaan tai osittain vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana. Samoin edellytyksin voi pääesikunta hakemuksesta kokonaan tai osittain vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana Suomen kansalaisen, jolla on myös toisen valtion kansalaisuus. Pääesikunta voi edellä säädettyistä edellytyksistä riippumatta lisäksi erityisestä syystä hakemuksesta vapauttaa varusmiespalveluksesta rauhan aikana Suomen kansalaisen, jolla on myös toisen valtion kansalaisuus, jos asianomaisen varsinainen asunto ja koti ei ole Suomessa eikä hänellä ole tosiasiallisia siteitä Suomeen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Jos Suomen kansalaisella on myös Norjan, Ruotsin tai Tanskan kansalaisuus, hänen asevelvollisuudestaan on lisäksi voimassa, mitä Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä tehdys- sä pöytäkirjassa Suomen liittymisestä Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken 3 päivänä maaliskuuta 1956 tehtyyn sopimukseen asevelvollisuuden ja kansalaisuuden välisestä suhteesta Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa sekä pöytäkirjassa tarkoitettussa sopimuksessa (SopS 44/68) määrätään.

Edellä 3 momentissa tarkoitettun varusmiespalveluksesta vapauttamisen edellytyksistä ja vapauttamismenettelystä säädetään tarkemmin asetuksella.

Edellä 3 momentissa tarkoitettuun pääesikunnan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla kutsunta-asiain keskuslautakuntaan. Valituskirjelmä on toimitettava pääesikunnalle taikka ulkomailla Suomen lähetystöön tai konsulinvirastoon, joiden tulee viipymättä toimittaa se pääesikunnalle. Valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa siitä päivästä, jona valittaja on saanut tiedon päätöksestä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1992.

Mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään opistoupseerista, koskee myös toimiupseeria.

Tämän lain 44 §:n 1 momentin 2 kohdan säännöstä sovelletaan myös arestiin, joka on täytäntöönpanu tai jonka täytäntöönpano on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa.
